

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/2093-10
Saksbehandler Jorunn Tisjø

Utvalg	Møtedato
Formannskapet 2023-2027	09.06.2026
Kommunestyret 2023-2027	17.06.2026

Videre utredninger- 3K Samarbeidet

Kommunedirektørens forslag til vedtak

Kommunestyret tar rapporten «Mulighetsstudie for interkommunalt samarbeid – arbeidsrapport bølge 1, fase 1» til etterretning.

Kommunestyret slutter seg til anbefalingen om å videreføre samtlige seks delprosjekter til fase 2 (utredningsfase).

Kommunestyret legger til grunn disse samarbeidsområdene i det videre arbeidet:

- Delprosjekt 1 (kart, oppmåling og matrikkel) og delprosjekt 2 (plankontor) videreføres som et samordnet prosjekt, med vurdering av en utvidet modell som også omfatter nærliggende fagområder (herunder byggesak, næring, klima/miljø, landbruk/naturforvaltning og beredskap/ROS).
- Delprosjekt 3 (felles bemanningsenhet) videreføres med særlig vekt på helse- og omsorgssektoren.
- Delprosjekt 4 (merkantile tjenester) videreføres med sikte på økt samordning av administrative støttefunksjoner.
- Delprosjekt 5 (felles helseledelse og samarbeidsområder innen helse) videreføres.
- Delprosjekt 6 (felles tjenestekontor) videreføres i samarbeid med Vegårshei kommune.

Kommunestyret ber om beslutningsunderlag knyttet til ovennevnte interkommunale samarbeid, når disse er omforent mellom administrasjonene i kommunene.

Kommunestyret avsetter kr 200.000 til videre utredningsarbeid, og forutsetter at det arbeides videre med å hente ekstern finansiering.

Vedtaket i sin helhet har som forutsetning at kommunestyrene i (kommune) og (kommune) gjør likelydende vedtak.

Vedlegg

Sammendrag

Dette saksframlegget er utarbeidet av kommunedirektørene i Gjerstad, Risør og Tvedestrand i fellesskap.

Som vedlegg i saken følger *Arbeidsrapport for Mulighetsstudie for interkommunalt samarbeid*, levert av konsulent Robert Helland-Olsen.

Rapporten konkluderer med at det er identifisert relevante fagområder hvor det vurderes å være potensial for forsterket interkommunalt samarbeid.

Kommunedirektøren anbefaler at seks samarbeidstema videreføres i neste fase med detaljutredninger, som forelegges kommunestyrene etter hvert som de ferdigstilles.

Bakgrunn

Det er tidligere lagt frem to felles saksfremlegg for kommunestyrene i Gjerstad, Tvedestrand og Risør, som omhandler forsterket samarbeid mellom disse kommunene:

I september 2025 vedtok kommunestyrene igangsettelse av mulighetsstudie. I saken ble behovet for samarbeid, med utgangspunkt [NIVI Rapport: 2024:2](#) i beskrevet slik:

1 Effektivisering

De økonomiske utfordringene stiller krav til gevinstrealisering i hele kommuneforvaltningen. Alle kommunene bør utnytte mulighetene for forsterket samarbeid om oppgaver som kan medføre mer effektiv ressursbruk og økonomisk innsparing. Forenkling av eksisterende samhandlingsstrukturer og systematisk samarbeid om administrative støttefunksjoner fremstår som sentrale tiltak for effektivisering. Det samme gjelder samarbeid om digitalisering av forvaltningsoppgaver og tjenester, hvor muligheter for utnyttelse av kunstig intelligens og andre former for ny teknologi kan være store

2 Sårbarhet

Rapporten peker på behovet for at kommunene må gå gjennom egen sårbarhet og bærekraft som generalistkommuner (herunder oppfølging av lovkrav).

3 Knapphet på kompetanse og arbeidskraft

Kommunene vil trenge å samarbeide mer for å møte demografiutfordringene, forhøyede krav til beredskap og samfunnsikkert, klima og miljø, oppfølging av næringsliv. Voksende oppgaver må løses med mindre ressurser.

I mars 2026 fattet kommunene likelydende vedtak i sak «*Prinsippavtale og retning for samarbeid*»

«Kommunestyret vedtar bearbeidet prinsippavtale (12.03.2026) som gjelder interkommunalt samarbeid mellom Gjerstad, Risør og Tvedestrand kommuner.

Kommunestyret ber seg forelagt beslutningsunderlag for enkeltstående interkommunale samarbeid som medfører organisatorisk og/eller strukturell endring, så snart disse er omforent mellom administrasjonene i kommunene.»

Hittil i 2026 er det gjennomført omfattende arbeid i organisasjonene, med bistand fra ekstern konsulent. Prosessgjennomføring og konsulentens vurderinger beskrives i vedlagt arbeidsrapport.

Saksopplysninger

Rapporten gir anbefalinger om samarbeidstema som bør videreføres til fase 2 i prosjektet.

Fase 1 har hatt til formål å etablere en prosjektrigg for å sonde hvilke prosjekter som bør videreføres for utredning. I denne fasen har seks arbeidsgrupper fungert som *rådgivende* og bidragsytende til faktagrunnlag.

I fase 2, som påbegynnes over sommeren 2026, vil det gjennomføres detaljutredninger som legges frem for kommunestyrene etter hvert som de ferdigstilles.

Rapporten anbefaler at samtlige delprosjekter videreføres. To av delprosjektene foreslås sammenslått:

- *Delprosjektet Kart, oppmåling og matrikkel* utredes sammen med *felles plankontor*.

Utredning bør også omfatte: *byggesak, næringsutvikling, klima/miljø, landbruk/naturforvaltning og ros /beredskap*

- *Felles bemanningsenhet* anbefales videre utredet.
- *Merkantile tjenester* anbefales videre utredet
- *Felles helsetjeneste* anbefales videre utredet
- *Felles tjenestekontor* sammen med Vegårshei kommune anbefales videre utredet.

Statsforvalteren i Agder har nylig gitt sterke signaler om at 3K-prosjektet pekes ut som særlig aktuelt for et prosjekt, med faglig bistand bl.a. til juridiske vurderinger Statsforvalteren og Helsedirektoratet:

«Kommunene står overfor et sammensatt utfordringsbilde med økende krav til kvalitet, effektiv ressursbruk og håndtering av komplekse tjenester, samtidig som kapasitet og kompetanse er presset. Det er et etablert virkemiddelapparat, men effekten varierer, særlig når det gjelder implementering av nasjonale føringer, samordning mellom aktører og evne til å omsette kunnskap til praksis. Pilotprosjektet skal forankres i Helsedirektoratets satsing på styrket regional understøttelse av kommunene, og skal testes gjennom piloter i Agder og Rogaland. Pilot Agder skal utvikle og teste en mer operativ og koordinert arbeidsform, der statlige aktører gir behovstilpasset støtte tett på kommunene.

Det interkommunale oppgavesamarbeidet (3K) mellom Tvedestrand, Gjerstad og Risør er vurdert sammen med KS Agder, som aktuell for piloten.

Kommunene har vedtatt felles prinsipper for samarbeid, og er nå i en fase der samarbeidet skal konkretiseres og operasjonaliseres. Dette gir et særlig relevant utgangspunkt for pilotprosjektet, da det kan være et behov for både faglig, organisatorisk og juridisk støtte for å realisere gevinstene av samarbeidet.»
(sitat fra e-post fra Statsforvalteren 31.05.2026)

Det bør nevnes at Regjeringen i Kommuneproposisjonen 2027 (revidert nasjonalbudsjett) vier betydelig oppmerksomhet omkring å legge til rette for interkommunale samarbeid. Statsforvalterne mottok forut for tildeling av prosjektskjønnsmidler for 2026 at prosjekt som knyttes til interkommunale samarbeid skal prioriteres. Med Regjeringens fokus på det samme temaet i Kommuneproposisjonen, legger vi til grunn at det samme er tilfelle for kommende år.

Økonomiske konsekvenser

Erfaringen viser at framdriften i arbeidet avhenger av en betydelig egenandel i form av arbeidstid medgått for ledere, fagpersoner og tillitsvalgte. I tillegg er hele bevilgningen fra Statsforvalteren (prosjektskjønnsmidler på bakgrunn av søknad i 2025) i praksis medgått til kjøp av ekstern konsulent.

For å videreføre prosjektarbeidet i fase 2 er det nødvendig at hver kommune gjør en tilleggsbevilgning på inntil kr 200.000 for kommende halvår. Dette vil i hovedsak medgå til kjøp av ekstern konsulent.

Parallelt med dette søkes det ekstern finansiering.

Vurderinger

Rapporten gir en overordnet vurdering av samarbeidstema som bør utredes nærmere før en eventuell beslutning iverksetting av samarbeid. Rapporten gir etter kommunedirektørens skjønn et tilstrekkelig bredt og relevant kunnskapsgrunnlag for videre politisk behandling. Den viser at kommunene står overfor felles utfordringer knyttet til:

- sårbarhet i små fagmiljø
- knapphet på kompetanse og arbeidskraft
- effektivisering og god ressursutnytting

Det har vært gode og konstruktive diskusjoner i arbeidsgruppene, hvor også argumenter mot utredning av forsterket samarbeid har blitt fremført, herunder diskusjoner om fremdrift og tilnærming til implementering. Dette blir også tema i utredningsarbeidet i neste fase og inngår i beslutningsgrunnlaget.

Det vurderes som nødvendig at fase 2 går i ett felles utredningsspor fram til en helhetlig og omforent modell, og deretter i kommunevise spor for det som utløser drøftingsbehov knyttet til medarbeideres arbeidssituasjon.

Rapporten peker fremover mot «bølge 2» hvor *flere* nye prosjekter kan vurderes for videre utredning. Erfaringene fra «bølge 1» er at det har vært riktig med en relativt omfattende prosess fram mot beslutning om endelig utredning. Dette med tanke på forankring i organisasjonene og tilpasning av prosessrigg som håndterer samarbeidstema på tvers av tre kommuner.

Vår vurdering er at prosjektarbeidsformen har satt seg og at det i bølge 2 er mulig å komme raskere over til beslutning om detaljutredning.

Konklusjon

Samarbeidsområdene som er omtalt i rapporten, utredes i fase 2 med mål om iverksetting og legges frem for kommunestyrene fortløpende ved ferdigstilling. Dette gir kommunestyrene et solid og kunnskapsbasert grunnlag for å ta stilling til fremtidig interkommunalt samarbeid i 3K.

Tvedestrand, 02.06.2026

Kommunedirektøren